

תיקוני עירובין

עירובין למעשה
עיון | שימוש | כשרות

מוקד העירובין
בארץ הקודש
054-84-833-20

גליון שאלות הלכתיות

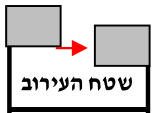
המתחדשות מידי שבוע בבדיקת העירובים השכונתיים

גליון מס' 399
אדר ב' תשפ"ד

החיצוני. וכן מוכח מקרפף שבנה בו בית דירה, שעליו נאמר שצריך שיפרוץ (סעיף ב'), והרי הבית שבנה בתוכו ג"כ עשה היקף פנימי לחצר, ובכל זאת אינו עושה שינוי בדין, בהגדרה של ההיקף החיצוני שיהא לדירה. ובאמת יש לפלפל מדוע זו ההגדרה, מדוע ההיקף הפנימי לא נקרא היקף חדש למקום, הרי ע"ז שטח העירוב מצטמצם ונהיה כמו ביגלה [עיגול עם חור], וכשעושה את מחיצות החור הרי גם הם יוצרים היקף להגביל את העירוב, ומדוע מחיצות אלו אינם יוצרים היקף חדש, ורק התיקון בהיקף החיצוני של הביגלה נחשב יצירת היקף חדש. [ודין זה נוגע לכל עירוב שעשה או תיקן היקף של זרעים שבתוכו]. ועיין בזה.

עומד מרובה בין הקראונים שמשמשים למחיצה

במתחם אחר שהיינו צריכים לעשות עירוב לשבת, היה בין הדברים נידון על הרווחים שבין הקראונים, וזה דבר מצוי שיש מתחם שאינו מוקף גדר, אלא יש רצף של צימרים וקראונים כמו האות ר' או ח', ואז מספיק לסגור את השטח הנותר פתוח. בהרבה מקומות יש רווח קטן

כחצי מטר בין הקראונים, ואין צורך לסגור כל רווח כזה, כי אפשר להתיר אותו מדין עומד מרובה על הפרוץ. ואע"פ שבעומד מרובה צריך שיהיה קו ישר ולא יהיה בקרן זווית (שו"ע סי' שס"א ס"ב), והקראונים

לפעמים אינם עומדים בקו ישר. מ"מ כיון שלכל קראון יש גם דופן בצד, אפשר שנחשבים שהקו הישר יפגוש בדופן שבצד, שהיא נמצאת כנגדו בקו ישר, ומשם תמשיך מחיצה ממש לשאר מחיצות הקראון.

אבל יש לציין שלפ"ז הרווח שבין הקראונים הוא מחוץ לעירוב המותר, [ואי אפשר לומר עומד מרובה מהצד האחורי של הקראון, הפונה אל מחוץ לעירוב, כי עומד מרובה ניתן לומר רק מהמחיצה הפנימית, שהיא גודרת, ולא מדופן שנראית רק מבחוץ, וכן לא בדופן שבתוך הקראון שיש בה "סילוק מחיצות", [כמבואר בחזו"א ע"פ הרשב"א בעבוה"ק, ואכמ"ל] בדרך כלל אין לאנשים צורך להשתמש ברווח שבין הקראונים, רק צריך להודיע לכל ראינו באחד מהרווחים, שהוא משמש למחסן עבור לולים של תינוקות, וא"כ

בקבוצה שיש משפחות יתכן שיצטרפו לול נוסף באמצע שבת, ואסור לקחתו ממוקד זה, שהוא נחשב מחוץ לעירוב. במקרה זה עשינו מיד פתרון לדבר, והעמדנו לול אחד מקופל בסוף השטח כדי שיסגור את השטח במחיצה גמורה, [העמדנו אותו על צידו, שיהיה בו גובה מחיצה, ובלו רווח תחתיו במקום הרגלים] במעשה זה למדנו על עוד שימת לב לצרכי האנשים, לחשוב אם יצטרפו להשתמש במקומות מסוימים ולכלול אותם בעירוב, ובעירנות על גדרי ההלכות, כיצד הם מתירים ועד היכן הם מועילים. כמו כן לחשב נכון את דיני עומד מרוב העל הפרוץ.

בעל מלאכה לעירוב רק מי שלמד והתנסה בהתקנת עירובים

פעילות נוספת נערכת בסיוע לעירובים השכונתיים. ישנם עירובים שיש להם אחראים עם רצון טוב, רוצים עירוב מהודר, אבל חסר להם סיוע בעשיה בפועל של מי שידוע לעשות טוב ונכון. מוקד העירוב מעמיד גם בזה בעלי מקצוע שכוללים ידע הלכתי בשילוב הידע המקצועי, להתקנת עירוב כראוי. בהרבה מקומות יש בעלי מלאכה ששמחים לקבל עבודה מכל סוג שהוא, ובין היתר מציעים עצמם גם למלאכת העירוב. אבל הבעיה היא שבעירוב העבודה משולבת עם ההלכה, המטרה היא לא רק שיהיה חזק, לא דוקא שיהיה יפה, אלא בעיקר שיענה על כל גדרי ההלכה. והדבר הזה אין לבעלי המלאכה המצויים.

לפעמים האחראי מנסה לשלב את הידע שלו עם העבודה של בעל המלאכה, וסומך על כך שהוא יפקח שיהיה עם גדרי ההלכה. אבל גם זה

למרות שביררו שהמתחם סגור נקלעו לחשש קרפף בתוכו

בימים אלו מתקיימת פעילות רבה ושקטה של מוקד העירוב בכמה מקומות לסייע לעשות עירובים בהרבה מקומות, חלקם עירובים שכונתיים קבועים, וחלקם פתורות מידיים לקבוצות המגיעות למתחמים ברחבי הארץ. בשבוע שעבר היתה ישיבה שנסעה למתחם, וביררה במוקד הטלפוני של מוקד העירוב מה המצב של העירוב במקום ההוא. במקרה זה ידוע לנו שהעירוב ביישוב אינו כשר כלל, ורק המתחם בפני עצמו מגודר כהלכה. אמרנו להם שזיהרו שלא להוציא מחוץ למתחם, אבל בתוך המתחם אפשר לסמוך לטלטל [ויעשו עירוב חצרות בפת בלי ברכה, מחשש שיהיה מישהו שיאכל בנפרד]. היו שם אברכים שלא הסתפקו בזה והלכו סביב כל הגדר של המתחם לבדוק ביסודיות, ומצאו פירצה קטנה שיש בה חשש של פירצה בקרן זווית, [כיון שמדובר בגדר רשת שהיא דקה וכל עקמימות ברשת יכולה לעשות סטייה ולשנות את צורת העומד מרובה שלא יפגוש בקו ישר במחיצה שכנגד הפירצה]. מיד הם סתמו את הפירצה, אבל התעוררה להם בעיה בתוך המתחם. בצד אחד של המתחם היה שטח גדול שאינו בשימוש, וכעת אחרי גשמי הברכה שירדו בחורף, עלה כולו קמשונים כסו פניו בצמחים גבוהים יותר מגובה מטר, וזה מצב שאף אדם נורמלי לא ילך בתוכם.

א"כ זה קרפף שאוסר את כל המתחם. סיפר אחד האברכים שהוא ניסה למדוד אם יש שם בית סאתיים, ויצא שיש יותר. הם היו נבוכים מאוד בערב שבת. הרי הם כבר עשו השתדלות וביררו שהמתחם כשר, ובכל זאת כעת אינם יודעים איך יוכלו לטלטל.

בעל המתחם הציע להם שיכנס עם הגיפ שלו ויסע על הקוצים, וכך יהיה אפשר לעבור בתוך השטח. אלא שעדיין זה לא פשוט, כי השבילים אינם מובילים לשום מקום, ואין סיבה שמישהו יכנס אליהם. האברך התקשר למוקד ושאל אם השבילים עוזרים. והמשיב אמר לו שהשבילים עוזרים לחלק את המקום אם משתמשים בהם למעבר, וכאן אינו יודע אם זה יהיה שימושי, אבל הציע שיאמרו לבני הקבוצה שיטיילו גם בתוכם, ואז ייחשב מקום המשמש את הדיריים. הם שמחו עם הרעיון, אך עכשיו הסתפקו במשאו אחר, אולי זה היה קרפף ונאסר המקום, ואח"כ סילקו את הזרעים, כתב הביאור הלכה (סי' ש"ח ס"ז) שנשאר האיסור של אינו מוקף לדירה, עד שיפוצו את המחיצות בשיעור הפוסל [כגון יותר מי אמות] ויחזירו את ההיקף לכשרותו לשם דירה.

האם אחרי היקף הקרפף צריך לפרוץ את העירוב

בשבוע שאחריו היתה אמורה להגיע עוד ישיבה אחרת, והיא שמעה מהקודמים על הבעיה, והתקשרו למוקד העירוב לבקש פתרון חלק, שנקיף עבורם את שטח הצמחים, ולהבדיל אותו מהמתחם. לאחר שביררו שהדבר אפשרי, הגענו לשם עם ציוד ועשינו צורות הפתח זמניות. אך עדיין הם שאלו אם לא תהיה להם את הבעיה של קרפף שנאסר וסילק את הזרעים, שאינו חוזר להיתר עד שיפרוץ.

התשובה היא שכאשר עושים צורות הפתח במתחם, יש אופן שזה עצמו היקף חדש שמתיר את המתחם, ויש לחלק בין שתי צורות. אם השטח הבעייתי נמצא צמוד לגדר המקיפה את השטח, ואז עושים צוה"פ לפניו לקצץ את שטח העירוב, יוצא שבצד הזה של הקרפף נעשה הגבול של העירוב חדש, והוא נבנה כעת לשם הדיריים, א"כ זה מתיר את כל העירוב, כמו בנה מחיצה חדשה לפני הישנה (שו"ע שם סעיף ו'). אבל אם השטח הבעייתי הוא באמצע המתחם, ומקיפים את השטח ההוא מכל צדדיו, בזה אינו נחשב היקף חדש, כי המחיצה שעושה את השטח לרה"י [בהיקף החיצוני] לא השתנתה, ולכן עדיין ישאר האיסור עד שיפרוץ משהו בהיקף

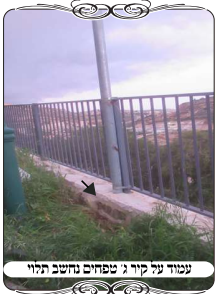
האם יתכן שהלחי יפסול את העמוד, ודרגת החשש הזה

ויש לעיין באופן שהלחי רחוק ג' טפחים, האם אפשר לוותר על מעלת הלחי ולומר שהעמוד יהיה העיקרי [כמובן בתנאי שהחוט מעל גביו]. או שהלחי חוצץ ומעכב מכשרות העמוד. אך הוראת הרבנים שכאשר הלחי רחב פחות מד' טפחים, כרוחב הלחי המצוי שהוא 30 ס"מ, אין חשש שהוא פוסל את העמוד, ואם העמוד כשר יותר במקרה מסוים, הוא ישמש את הצוה"פ. ואין כאן אפילו מחשבה לסלק אותו מלשמש [שיהיה כמי שלא סמכו עליו מערב שבת, עי' בה"ל סי' שס"ג סי"א]. כי דרך האחראים לעשות את כל הדברים בכוונה שיהיה על הצד הטוב, לגיבוי הכשרות בכמה אופנים, ומתכוונים על כל מה שיועיל.

אחד מהאחראים בארץ טוען מחמת זה בתוקף שהוא מעדיף שלא יהיו לחיים, כי לפעמים הם נפסלות והם פוסלות את העמוד ונעשה יותר גרוע. אך מלבד שכאמור הוראת הרבנים בלחיים הרגילות שאינן פוסלות, אלא רק מועילות, בנוסף יתכן שעדיף להקל בפירצה במקרים אלו מאשר הקולא של חוט מתנדנד ברוח ועמוד עקום, א. כיון בחוט מתנדנד יש יותר פוסקים שהחמירו, ויש יותר הסבר לכך, משא"כ בפירצה רוב האחרונים מתירים, והסברא אינה מובנת, אלא שהמשנ"ב נקט להחמיר. ב. הבעיה של חוט מתנדנד ועמוד עקום מצויה בכל מקום שאין לחיים, ואילו הבעיה של לחי שאינו כשר אינה מצויה אלא לעיתים במקומות מסוימים. ג. כאשר בודקים ומתקנים עם ידע נכון, הבעיות בלחיים אינן יותר מאשר בעיות אחרות בפירצות. ובדאי שאם לא מפקחים נכון יהיו מגוון של בעיות, אבל בעירוב מסודר וקלאסי שמפקחים בצורה סבירה, אין לחשוש ממקרים אלו בלחיים, אלא מהפקפוקים ההלכתיים שקיימים כשאין לחיים. וכפי ההנהגה המקובלת ע"פ כלל רבני העירובים השכונתיים בחשיבות הגדולה לעשות לחיים.

עמוד שחיברו לגדר הברזל וגילו שהקיר תחתיו גבוה ג"ט

במקום אחר באותו עירוב הראה לנו האחראי לעשות לחי לעמוד בקצה הרחוב. כשהגענו אליו גילינו שהוא מחובר לגדר ברזל שעומדת על קיר אבן שיש לו גובה ג' טפחים מעל פני הקרקע.

בענין זה ההוראה היא שאין להכשירו וצריך לשנות את מיקומו שיהיה מהקרקע, כיון הזכרנו כמה פעמים שבחזו"א (סי' ע' ס"ק י"ח) מגדיר אותו מחיצה תלויה, [כיון שאין שטח ד' במקומו על הקיר, אלא רק למטה באדמה, וביחס לאדמה הוא גבוה ג' טפחים]. במקרה זה הוספנו את הלחי לפניו, ועי"ז הלחי הוא העמוד של צוה"פ, והוא מתחיל מהקרקע, והוא מכשיר את העירוב במקום העמוד.

סיור לתלמידי הת"ת בעירוב בעיר ובמושב

במקביל לפעילות בתיקוני עירובים ובדיקתם, נערכים בס"ד גם מגוון שיעורים וסיורים. אחד מהם נערך לילדי ת"ת אור זורה, לאחר שלמדו בכיתה ח' את מסכת עירובין, הנהלת הת"ת לוקחת אותם לטיול לימודי

בחק העיר והמושב. שבו רואים ולומדים את צורת העירובים בזמננו, וכיצד מתמודדים העירובים השונים עם הבעיות המצויות, לפי רמות כשרותם. הסיור התקיים בקצה העיר פתח תקוה, וקצת במושב הסמוך לו. במושב ראינו דוגמאות לעירוב של בדיעבד, עמודים עקומים וחוטים רופפים, צוה"פ שעוברת על מחיצות,

ועוד. התלמידים קיבלו דפים עם טבלת ההלכות וההכרעה בהם, ולפ"ז היו צריכים לסמן בכל עמוד האם היתה בו בעיה הלכתית, ואיזה דין יש לו. לאחר מכן הגענו לשכונה, וראינו דרגות שונות גם בעיר, יש עירוב עם עמודים ישרים ולחיים כשרות, אך היו גם מקומות שהיו עמודים עקומים, אך שאפילו החוט עובר את הלחי. כאמור אין לפסול עירוב כזה בדיעבד, אך בדרגת עירוב שכונתי אינו נכלל. הנהלת הת"ת ציינה שהילדים השתתפו מאוד יפה, ולקחו לתשומת ליבם, וכמה ימים אחר כך הם הלכו ברחובות העיר ובדקו את העירובים והלחיים שהם ראו, והתפללו בכשרותם.

תחפושת של תיקוני עירובים

לקראת ימי הפורים, המעוניינים להתחפש לעוסקים במצות שבת בתיקוני עירובים, ניתן לקבל בהשאלה אפוד זוהר [בצבעים צהוב או כתום] עם כיתוב של מוקד העירוב. גודל האפוד במידה גדולה. וכן ניתן לקבל עוד אלמנטים לתחפושת, כגון חוט אדום, חוט שחור, סרט אדום שקושרים לחוטים, ותמונות להדפסה.

ההרבה מקרים לא מספיק, כיון שגם אחראי שעוסק עשר שנים בעירוב, לא תמיד בהכרח שעסק הרבה בלימוד פרטי ההוראות שכידוע אינם מפורשים ומסודרים בספרי ההלכה, ויש הרבה תנאי שטח שגורמים שאלות הלכתיות, ובדרך כלל האחראי אינו עירני לכל הפרטים עד כדי לבצע התקנה עם שימת לב לכל פרטי ההלכה באותו רגע. זה דבר שצריך הרבה שימוש והתנסות בשטח, כולל מספר כשלונות ותיקונים חוזרים, רק כך אפשר להגיע לעשייה נכונה. וכבר הזכרנו כמה פעמים על החשיבות בהתקנה ע"י בעל נסיון בהתקנת עירובים, שידוע גם הלכות וגם מקצוע, כפי שפשוט לכל אחד שלא יקח נגר לעשות סורגים, ולא מסגר לבנות ארון. וק"ו לא מי שהוא כלבונק, שעושה הכל בלי נסיון מיוחד.

עירוב פנימי לשכונה ללא לחיים

באחת מהשכונות באזור ירושלים, עשו לפני כמה שנים עירוב פנימי עם עמודים ללא לחיים, שבדאי יש לו מעלה גדולה על פני העירוב העירוני, בהרבה נושאים הלכתיים שהעירוב העירוני מוכרח להקל בהם, אבל עדיין היה את החסרונות של עירוב בלי לחיים, שכולל ג' נושאים כפי שבארנו באריכות כמה פעמים, א. מצוי שיהיו חוטים מתנדנדים ברוח יותר מרוחב העמוד, שהביא המשנ"ב (סו"ס שס"ב) שיש אחרונים שסוברים שנפסל משום מחיצה שאינה עומדת ברוח. וכן דעת החזו"א (סי' ע' סק"י). ב. מצוי שהחוט יתרופף וירד באמצע כלפי מטה, ונחלקו האחרונים אם נחשב שאמצע החוט אינו מעל העמוד, והמשנ"ב (שער הציון ס"ק נ"ו) כתב שיש להיזהר לתקנו. ג. עוד מצוי שיהיה עמוד שמתעקם בשיעור שהחוט אינו מכוון על הי' טפחים שבחלק התחתון של העמוד, שאז י"א שנחשב שהמשקוף אינו מעל כל העמוד, כמ"ש החכמת שלמה (סי' שס"ב סי"א), וכמ"ש הקהילות יעקב שכך הורה החזו"א. לכן בעירובים שכונתיים טובים מוסיפים לחיים לכל צורת הפתח.

כעת גם העירוב הזה הגיע לשלב של שידרוג הכשרות, וביקש לעשות לחיים. לאחר שחיפש

ומצא בעל מלאכה מהשכונה, שאל אותנו מה ההלכות שצריך לומר לעובד. אמרנו לו שאי אפשר לומר אותם בשיחה קצרה, אלא זה זורש לימוד עם שימוש בפועל כמה וכמה פעמים, כי זה דברים שצריכים המחשה ושינון וגילוי עירנות לפרקטיקה. בכל זאת עקב המחיר המוזל שנתן לו העובד, הוא הסתפק בידע שיש לו. אך לאחר שחלו עיכובים הוא פנה למוקד לבצע את העבודה. מיד באותו שבוע התחלנו במשימה, והאחראי שראה איך שצריך לתמרן עם מגוון הלכות, למדוד עם הבקבוק ולגלות איזה נטיה יש לכל עמוד, כמה להרחיק את הלחי, ולפעמים להוסיף ביניהם שיהיה לבד, ועוד פרטים רבים, אמר האחראי שהוא מבין שזה לא מתאים לסתם בעל מלאכה.

לצערנו הבעיה הזו חוזרת על עצמה שוב ושוב, והרבה ממשיכים לעשות עירובים עם בעלי מלאכה שונים, ולאחר מכן נאלצים להתמודד עם בעיות הלכתיות שנוצרו בעקבות חוסר ידע בעירובין. לכן בהזדמנות זו אנו חוזרים להסביר, אולי זה יועיל לכמה עירובים, שיעשו רק ע"י המתמקצעים בעירובים כהלכה, ויהיה להם עירוב יותר טוב.

לחי בעמוד עקום והלחי רחוק ג' טפחים

כשבאנו לעשות את הלחיים, ראינו שיש כבר מקומות שהם עשו לחיים מקרשים, בפרט במקומות שהבחינו שהעמוד התעקם. וכעת שהחליט האחראי להשקיע בדברים טובים יותר, הגענו להוסיף לחיים במקומות החסרים, וגם להחליף את הלחיים מעץ.

בלחיים מעץ היה כאן השקעה מיוחדת להרחיקם מהעמוד, חיברו לחי שני קרשים של פרגולה רחבים, ועליהם הלחיים. במקום אחד היתה תוספת גדולה עד כדי שהרווח בין הלחי לעמוד הגיע לג' טפחים. זאת אומרת שהלחי הוא סוף הפתח, ויש פירצה בין הצוה"פ הזו לצוה"פ הבאה

האחריה. ואמנם בהרבה מקרים שניתן להתיר ע"י עומד מרובה, אך המשנ"ב (סי' שס"ג ס"ק כ"ג) מצדד כדעת האחרונים שבסמוך לעמוד או לחי של צוה"פ אין היתר של עומד מרובה, וכתב שרק בשעת הדחק יש לסמוך להקל. לכן בלחי החדש הקפדנו שיהיה סמוך לעמוד עד 22 ס"מ, שהוא שיעור לבד לכל השיטות. ובאחד מהעמודים שהיה קצת עקום, מדדנו וראינו שצריך להרחיק את הלחי יותר, לכן הוספנו עוד פס ברזל באמצע, כדי שיהיה לבד לעמוד, וממנו לבד לגדר או לצוה"פ הבאה אחריו.